

घोडाघोडी नगरपालिकाको १९ औं नगरसभामा
नगर प्रमुख श्री खडक बहादुर रावतद्वारा
प्रस्तुत

आ.व. २०८१-०८२ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

२०८१ असार १० गते (ने.स. ११४४ तछलागा ३ सोमवार)

आ. व. २०८१/८२ को बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

१. आर्थिक विकास

१.१ कृषि सम्बन्धी नीति:

- कृषि उत्पादनको मुल आधार माटो हो भन्ने नाराका साथ माटोको उर्वरा शक्तीको दिगो व्यवस्थापनका लागि समुदाय स्तरमा प्राङ्गारिक तथा गड्यौली मल उत्पादन गर्न कृषकहरूलाई आवश्यक सहयोग गरीनेछ ।
- व्यवसायिक रूपमा कृषि कार्य गर्ने कृषकहरूलाई कृषि सहकारीमा आवद्ध गरी कृषिको व्यवसायीकरण, कृषकमैत्री प्रविधि र यान्त्रिकरणलाई प्रोत्साहन तथा प्रबर्द्धन गर्न आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ । कृषकहरूका लागि वित्तीय साक्षरता कक्षा सञ्चालन गरीनेछ ।
- स्थानीय उत्पादनको व्यवस्थित भण्डारण, संचय, गुणस्तर बृद्धि सहित व्यवसायीकरणका लागि कृषि उत्पादन संकलन केन्द्रको स्थापना गरी कृषकहरूको चिस्यान केन्द्र सम्म पहुँच वढाईनेछ । थारु आलु प्रवर्धन कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गरीनेछ ।
- कोल्ड स्टोर सञ्चालनका लागि सहयोग पुग्ने बालि उत्पादनमा प्रोत्साहन गर्न र कृषि उपजलाई बजारीकरण संग जोडन कृषि तथा पशुपन्छी एम्बुलेन्स सेवा सञ्चालन गरीनेछ ।
- कृषिमा आत्मनिर्भर नगरपालिका अभियान सञ्चालन गरी किसानलाई समयमै उन्नत वीउ, मल तथा अन्य प्रविधिको व्यवस्थापन गर्न सार्वजनिक नीजि र सहकारी क्षेत्रको समन्वयमा वीउबिजन तथा मल भण्डारण केन्द्रको स्थापना गरीनेछ ।
- कृषकहरूले उत्पादन गरेको कृषि उपजहरूको समयमै बिक्री बितरण गर्न नगरपालिका भरी आवश्यकता पहिचान गरी व्यवस्थित कृषि हाट बजारहरूको संरचना निर्माण गरी सञ्चालनमा ल्याईनेछ । कृषि हाटबजारमा कृषकको परिचयपत्र अनिवार्य गरीनेछ ।
- कृषि क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धिका लागि आवश्यक कृषि पूर्वाधार स्थापना र नगरपालिकामा कृषि प्राविधिक जनशक्तिको सुनिश्चितता गर्दै लगिनेछ ।
- किसानलाई व्यवसायिक कृषिका लागि प्रतिफलका आधारमा सहुलियत दरमा कृषि अनुदान दिईनेछ। हरेक कृषकहरूलाई कृषि बिमा कार्यक्रममा जोडन आवश्यक पहल गरीनेछ ।
- बेरोजगार सूचीमा सूचीकृत भएका नागरीकहरूलाई कृषि कार्यक्रमसंग आवद्ध गर्दै लगिनेछ । कृषिमा आधारित साना तथा लघु उद्यम विकास कार्यक्रम र युवालाई कृषिप्रति आकर्षित गर्न युवामैत्री कृषि कार्यक्रम सञ्चालनका लागि आवश्यक कार्ययोजना तयार गरीनेछ ।
- कृषि विषय अध्ययन गरीसकेका विद्यार्थीहरूलाई व्यवहारिक ज्ञान दिलाउन Internship को रूपमा नगरपालिकामा ल्याई कृषकलाई सेवा पुर्याउने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- व्यवसायीक कृषि, सम्मानित पेशा भन्ने नाराका साथ प्रतिस्पर्धात्मक खेती प्रणालीको विकासका लागि उत्कृष्ट कृषक, कृषक समूह र कृषि सहकारीलाई सम्मान तथा किसान सूचीकरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- बाझो जमीन, वन तथा प्राकृतिक जलासयको हैसियत सुधार गर्ने गरी भूमि बैंकको रूपमा विकास गर्दै जैविक विविधता तथा रैथाने बाली संरक्षण, सम्बर्द्धन, सदुपयोग तथा कृषि वन प्रणालीको विकास गरीनेछ । खेतीयोग्य बाँझो जमिनलाई प्रयोगमा ल्याई सामुहिक खेती तथा करार खेतीको अवधारणा अघि बढाईनेछ ।
- छिमेकी पालिकाहरू संगको समन्वयमा माटो परीक्षण ल्याव स्थापना गरी माटो सुहाउदो बाली लगाउने नीति लिईनेछ । बालीको आधारमा चक्लावन्दी गरी सामुहिक खेती गर्ने नीति लिईनेछ ।

- नगरपालिका भित्रका कृषि सहकारीहरूलाई वीउ विजन उत्पादन तथा स्रोत नर्सरीमा जोडिनेछ । एक सहकारी एक उत्पादन कार्यक्रमका लागि जोड दिईनेछ ।
- कृषि उत्पादनहरूलाई बजारीकरण गर्न प्रदर्शनी मेलाका साथै कृषि ई-पोर्टल सुचारु गरीनेछ । स्थानीय पाठयक्रमा कृषि सम्बन्धी वियवस्तुलाई समावेस गरी सबै नागरीकमा कृषि चेतना बढाईनेछ ।
- एक वडा एक कृषि तथा पशु प्राविधीकको व्यवस्थापन गर्दै लगिनेछ । उत्पादित वस्तुको गुणस्तर परिक्षण गर्न नगरपालिकामा गुणस्तर परीक्षणका लागि आवश्यक कार्य गरीनेछ ।

१.२ पशु सम्बन्धी नीति:

- उच्च प्रतिफल दिने उन्नत नश्लका पशुपन्क्षीको श्रोतकेन्द्र स्थापना गरीनेछ । कृतिम तथा प्राकृतिक गर्भाधान सेवा विस्तार गरी उन्नत नश्लका पशुहरूको संख्यामा बृद्धि गर्नुका साथै रैथाने जातका पशुको नश्ल सुधार गरीनेछ ।
- व्यावसायिक पशुपालन कृषकहरूलाई खोर सुधार तथा प्राकृतिक नश्ल सुधारका लागि अनुदान सहयोगका कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।
- पशु आहारमा सुधार गरी घाँसको विउ, वेर्ना वितरण, घाँसका नर्सरी स्थापना र घाँसको श्रोत केन्द्र स्थापना गरीनेछ । पशुपन्छीको दानामा प्रयोग हुने मकै, जौ जस्ता बालीहरू र घाँसखेतीको प्रबद्र्धन गरी गुणस्तरीय पशुआहारको उपलब्धता बढाईनेछ । पशु चरन तथा आहारको लागि बाँझो जग्गाहरूमा घाँस उत्पादनमा पहल गरीनेछ । सामुदायिक वनहरू संगको समन्वयमा चरन छेत्र खालि गर्न पहल गरीनेछ ।
- पशुसेवाको पहुँच पुग्न नसकेको क्षेत्रका लागि पशुसेवा शिविरहरू सञ्चालन गरीनेछ ।
- सार्वजनिक नीजि साझेदारी गरी दुध संकलन केन्द्र, चिस्यान केन्द्र, मिटमार्ट स्थापना गर्न प्रोत्साहन गरीनेछ । कुरुरा, माछा तथा मासुको गुणस्तरीय उत्पादन बढाउँदै बजारको पहुँच विस्तार गरीनेछ । पशुहाटबजार क्षेत्रहरू तोकी हाटवजारहरू विस्तार गर्दै लगिनेछ ।
- घरपालुवा चौपायाहरूको लगत राख्ने कार्यको थालनी गरीनेछ । गाई गोरु पाल्ने किसान हरूलाई सम्मानित र प्रोत्साहित गर्ने नीति लिईनेछ ।
- माछा मासु, डेरी, मिठाई पसलहरूको गुणस्तर बृद्धि गरीनेछ । **बधशालादेखि भान्सासम्म स्वच्छ मासु र गोठ देखि ओठ सम्म स्वच्छ र स्वस्थ दुध** कार्यक्रम अभियानका रुपमा सञ्चालन गरीनेछ ।
- पशु स्वास्थ्य उपचारका लागि पशु उपचार केन्द्रलाई आधारभुत पशु अस्पतालको रुपमा विकास गर्न पहल गरीनेछ । पशु स्वास्थ्य उपचारका लागि पशु विमा कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।
- पशुबाट मानिसमा सर्ने रोगहरूको नियन्त्रणका लागि आवश्यक खोप कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ । प्रत्येक वडाको टोल टोलमा ट्रेबिज निर्माण गर्ने कार्य लाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- पशुपालनमा युवाहरूलाई आकर्षण गर्न सीप बिकास र प्रतिफलको आधारमा अनुदानको व्यवस्था गरीनेछ । पशुजन्य उत्पादनको बजार सूचना कृषकहरूलाई सहज उपलब्ध गराउन नीजी क्षेत्र र सहकारीको परिचालन गरीनेछ ।
- सामुदायिक पशुचौपाया व्यवस्थापन सहित बृहत कृषि फर्म निर्माण र विकासका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरीनेछ । सामुदायिक वनहरू संग समन्वय गरेर छाडा पशु चौपाया व्यवस्थापन गर्दै लगिनेछ ।

१.३ उद्योग सम्बन्धी नीति:

- उद्योग, व्यापार तथा व्यवसायको तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्नुका साथै नगरपालिका स्तरीय औद्योगिक तथा व्यापारिक विकास र प्रवर्द्धन कार्ययोजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गरीनेछ । सबै व्यापार व्यवसायको तथ्याङ्क सङ्कलन गरी वार्षिक रूपमा अध्यावधिक गरीनेछ ।
- परम्परागत प्रविधिमा आधारित उद्योगहरूलाई नयाँ प्रविधिसँग जोडी आयस्तर वृद्धि गर्न सहयोग पुर्याइनेछ । रुग्ण उद्योग हरु लाई सञ्चालन गर्न आवश्यक सहयोग गरीनेछ ।
- उत्पादन गर्ने सम्मानित र बिचौलिया प्रथा अन्त्य गर्न उत्पादनका आधारमा व्यवसायीहरूलाई सम्मानित गरीनेछ।
- बैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका युवाहरूलाई उनीहरूले सिकेको सीप अनुरूप उद्योग व्यवसाय क्षेत्रमा लगानी गर्न आकर्षित गरीनेछ । स्थानीय उत्पादनमा आधारित उद्योग स्थापनाका लागि सीप विकास तथा तालिम कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरीनेछ ।
- पछाडि परेका वर्ग पराम्परागत सीप भएका समूह पहिचान गरी नयाँ प्रविधिसँग आवद्ध गर्दै व्यवसायीकरण गर्न सहूलियत अनुदान प्रदान गरीनेछ । एकल, द्वन्द, पिडित, कमलारि, दलित, मुक्त कर्मैया महिला र लोपोन्मुख जातीका महिला हरुका लागि उद्यमशीलता तालिम सञ्चालन गरी महिलाद्वारा सञ्चालित उद्यमहरूलाई विशेष सहूलियत प्रदान गरीनेछ ।
- अत्यावश्यक वस्तुहरूको निर्वाध आपूर्तिको सुनिश्चितता गर्दै कृतिम अभाव, कालो बजारी जस्ता अनियमितता नियन्त्रण गरीनेछ। बजार मूल्यलाई व्यवस्थित गर्न मूल्य सूची राखि नियमित अनुगमन र नियमन गरीनेछ ।
- सबै खालका व्यापार व्यवसायलाई करको दायरामा समेटिने छ र स्थानीय स्तरमा उद्योग दर्ता प्रकृयालाई सहज र सरल बनाइनेछ।
- औद्योगिक ग्राम तथा वडा स्तरीय पकेट औद्योगिक ग्रामको स्थापनाका लागि क्षेत्र निर्धारण गरीनेछ । विद्युतीय पूर्वाधारको विकास गरी औद्योगिक ग्रामको स्थापना गरीनेछ । फलफूल, दुग्ध पदार्थ तथा मासु जन्त्य परिकार बनाउने उद्योग सञ्चालनका लागि साझेदारी कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ । स्थानीय उत्पादनको बजारीकरण गर्न कोषेलि घरको सञ्चालन गर्न पहल गरीनेछ।
- स्थानीय सम्भावनाको अध्ययन गरी **एक वडा एक उद्योग कार्यक्रम** सञ्चालन गरी **गरौ उत्पादन राखौ पहिचान** कार्यक्रममा जोड दिईनेछ । स्थानीय मदिरा उत्पादन गर्न आवश्यक पहल गरीनेछ ।
- स्थानीय रोजगार अभिवृद्धी गर्नुका साथै जिविकोपार्जनसंग जोडन कपाल काटने तालिम, अचार बनाउने तालिम, टमाटर सस बनाउने तालिम, ईलेक्ट्रिसियन तालिम, बुटिक तालिम, मर्मत सम्भार तालिम, आलु चिप्स तालिम, वेसार लगायतका मसाला उद्योग सञ्चालन तालिम, दुनाटपरि तालिम, नमकिन-दालमोट बनाउने तालिम लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।

१.४ सहकारी सम्बन्धी नीति:

- नगरपालिकाभित्र रहेका सहकारीहरूको अभिलेखीकरण र सशक्तीकरण गरी ग्रामिण केन्द्रित सहकारी अवधारण लागु गरीनेछ। सहकारीहरूको संस्थागत विकासका लागि अनुगमन तथा नियमन, नियमावली निर्माण गरी सहकारी मर्जर नीति कार्यान्वयन गरीनेछ ।
- सहकारीहरूलाई कृषि, पशु तथा सेवा व्यवसायहरूमा संलग्न गराई रोजगारी सिर्जनाको लागि प्रोत्साहन गरीनेछ। सबै सहकारी हरुले वार्षिक कार्ययोजना निर्माण गरी नगरपालिकामा पेश गर्नु पर्नेछ । एक सहकारी एक उत्पादन कार्यक्रममा सहकारीहरूलाई जोडदै लगिनेछ । सहकारी संस्थाहरूलाई उत्पादन संग जोडन साझेदारी कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै लगिनेछ ।
- सबै सहकारीहरूलाई COPOMIS मा आवद्ध गरीनेछ र आवद्ध नहुने सहकारीहरूलाई खारेजि गरीनेछ ।

१.५ रोजगार सम्बन्धी नीति:

- नगरपालिकामा रहेका विभिन्न विषयका दक्ष, शिपयुक्त र सीप नभएका श्रमिकको लगत सङ्कलन तथा सूचना व्यवस्थापन गरीनेछ । नगरपालिका भित्रको रोजगार तथा बेरोजगार श्रमशक्तिको तथ्याङ्क सङ्कलनलाई पूर्णता दिई नियमित रूपमा अध्यावधिक गरीनेछ ।
- रोजगार सूचना केन्द्रलाई सुदृढ गरी रोजगार विनिमय केन्द्रको रूपमा क्रियाशील गरीनेछ । सूचना प्रणालीको प्रयोग बाट रोजगार सम्बन्धी तथ्याङ्कलाई प्रशोधन गरी नियमित प्रवाह गरीनेछ ।
- सम्बन्धित रोजगारदाताले अनिवार्य रूपमा श्रमिक परिचय पत्र दिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- स्थानीयस्तरका विकास कार्यक्रमलाई श्रममूलक बनाउँदै रोजगारका अवसरहरू विस्तार गरीनेछ । रोजगारमूलक उद्योग व्यवसाय सञ्चालन गर्न नीजि क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरीनेछ ।
- संघीय सरकारसँगको सहकार्यमा रोजगार र उद्यमशीलता प्रवर्द्धन गर्न शैक्षिक प्रमाण-पत्र धितो राखी न्यून ब्याजदरमा ऋण प्रवाहको व्यवस्थालाई नगरपालिका सम्म ल्याउन आवश्यक पहल गरीनेछ ।
- संघीय सरकारसँग समन्वय गरी वैदेशिक रोजगारीमा जाने युवाहरूलाई वित्तीय साक्षरता एवम् सीपमूलक तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।
- संघीय सरकारसँगको सहकार्यमा वैदेशिक रोजगारीमा जान चाहने श्रमशक्तिलाई आधारभूत सूचना उपलब्ध गराउनका साथै पूर्व-अभिमुखीकरण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका व्यक्तिहरूको सामाजिक पुनः एकीकरण गर्ने कार्यक्रम तयार गरी कार्यान्वयन गरीनेछ ।
- नगरपालिकाबाट गरीने विकास निर्माणका कामहरूमा बेरोजगार सूचीमा रहेका बेरोजगारहरूलाई प्राथमिकताका साथ काममा लगाईनेछ । साथै प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम र नगरपालिकाका कार्यक्रम संग लागत साझेदारी गर्दै लगिनेछ ।

१.६ पर्यटन सम्बन्धी नीति:

- पर्यटकीय स्थल र क्षेत्रको यथार्थ विवरण अध्यावधिक गरीनेछ । वृहत घोडाघोडी तालको पर्यटन विकास गुरुयोजनालाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । पर्यटन व्यवसायीहरूसँगको साझेदारीमा पर्यटन सूचना केन्द्र र संग्रहालयको स्थापना गरीनेछ । पर्यटकीय व्यवसायका लागि पर्यटक गाइड, कुक, वेटर आदि तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।
- पर्यटकीय क्षेत्रहरूमा पूर्वाधारहरूको विकास र विस्तार गरीनेछ । नमूना होमस्टे सञ्चालनका लागि आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गर्न सरोकारवालाहरूलाई प्रोत्साहित गरीनेछ । थारु संस्कृतिमा आधारित रही होमस्टेको विकास र प्रवर्द्धन गर्दै लगिनेछ ।
- पर्यटन बोर्ड लगायत साझेदार संस्थाहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा घोडाघोडी तालमा पर्यटन क्षेत्र विकास गरीनेछ ।
- घोडाघोडी तालको पर्यटन विकासका लागि तालको सौन्दर्यीकरणका लागि पानीको फोहरा सहितको गार्डेन लाइटनिङ निर्माणका कार्यक्रम सञ्चालन गरी पूर्ण व्यवस्थापन गरीनेछ ।
- स्थानीय पहिचान दर्शाउने कला संस्कृतिको विकास गरी पर्यटनसँग आवद्ध गरीनेछ । लोक भाषा, संस्कृति, कला, धार्मिक साँस्कृतिक स्थल आदिको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरीनेछ ।
- स्थानीय बाटो घाटो एवं पर्यटकीय पदमार्ग, विश्राम स्थल, होटल तथा होमस्टे, साँस्कृतिक एवं धार्मिक स्थल, पार्कहरू आदिको पूर्ण सरसफाइ गरीनेछ ।
- नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सम्पूर्ण ऐतिहासिक मठ, मन्दिर, चर्च, गुम्वा लगायत अन्य धार्मिक क्षेत्रहरू समेट्ने गरी एकिकृत धार्मिक तथा साँस्कृतिक विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरीनेछ ।

- घोडाघोडी नगर क्षेत्रभित्र रहेका धार्मिक, ऐतिहासिक र सांस्कृतिक सम्भावना बोकेका पर्यटकिय क्षेत्रहरूको पहिचान गरी handbook र e-book मार्फत स्थानीय तथा राष्ट्रिय स्तरमा प्रचार प्रसार गरीनेछ ।
- चलचित्र विकास बोर्डको प्रादेशिक छायांकन स्थल निर्माणका लागि गुरुयोजना निर्माण गरी पूर्वाधार विकासको थालनी गर्न आवश्यक पहल गरीनेछ ।
- पर्यटन लाई कृषि, उद्यम र पूर्वाधार विकाससँग एकीकृत गरी पर्यटन विकासको कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।
- पर्यटन क्षेत्रबाट प्राप्त आयको लक्षित समुदायसम्म पुर्याउन विकासका कार्यक्रमलाई लक्षित वर्ग र समुदायलाई प्राथमिकता दिई सञ्चालन गरीनेछ ।

१.७ भूमी नीति:

- भूमिहिन दलित, भूमिहिन सुकुम्वासी तथा अव्यवस्थित वसोवासीहरूको विवरण सत्यापन गरी लगत संकलन इकाई मार्फत जग्गाको नापजाँच गरी जग्गाधनी प्रमाणपुर्जा उपलब्ध गराइनेछ ।
- नगरपालिकाद्वारा यसै आ.व. बाट भू-सेवा केन्द्र सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
- भूउपयोग क्षेत्र नक्शा तथा नगरपालिकाको आर्थिक, सामाजिक र पूर्वाधार विकासको योजनाको आधारमा भूउपयोग योजना तयार गरीनेछ । नगरपालिकाभित्रको भूउपयोग क्षेत्र वर्गीकरण नक्शा बमोजिम जग्गाधनी श्रेस्ता र प्रमाणपुर्जामा अध्यावधिक गरीनेछ । निर्धारित भूउपयोग क्षेत्रको आधारमा जग्गाधनी श्रेस्ता र प्रमाणपुर्जा वितरण गरीनेछ ।

१.८ सिचाई नीति:

- सिंचाई पूर्वाधार तथा सेवा व्यवस्थापनको यथार्थ विवरण अध्यावधिक गरी पानी प्रयोगको एकिकृत गरु योजना तयार गरीने छ।
- प्राविधिक, आर्थिक र वातावरणीय पक्षबाट सम्भाव्य रहेका साना तथा भूमिगत साना सिंचाई प्राथमिकताका साथ निर्माण, विकास र विस्तार गरीनेछ ।
- प्राकृतिक जलाधारवाट हुने सिचाई प्रणाली लाई प्राथमिकता दिईनेछ ।
- प्रदेश सरकारको सहयोगमा कान्द्रा नदीको पानी सिंचाईको लागि प्रयोगमा ल्याइनेछ ।
- नगर क्षेत्रमा रानीजमरा सिंचाईको नहर जोड्न आवश्यक पहल गरीनेछ ।
- भदेलि, बग्धौली सिचाई परियोजना निर्माणका लागि आवश्यक पहल गरीनेछ ।
- परम्परागत कुलाहरूको खोजि गर्दै किसानहरूलाई सिचाईमा सहजता गरीनेछ ।
- पानीको उपयोग, उपादेयता र सदुपयोग, वितरण प्रणालीका बारेमा उपभोक्ता क्षमता विकास तालिम सञ्चालन गरीनेछ ।

२.सामाजिक विकास

२.१ शिक्षा सम्बन्धी नीति:

- सवै बिद्यालयमा योजनाबद्ध शिक्षण गरी सिचाई उपलब्धी बृद्धी गर्न शिक्षक दैनिकडायरी लाई कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।
- सवै सामुदायिक बिद्यालयहरूको कुशल व्यवस्थापनका लागि दक्ष एवं योग्य प्र.अ. को नियुक्ती गरीनेछ ।
- सामुदायिक विद्यालयमा निर्माण भएका टूस भवनमा फलसिलिड व्यवस्थापन गर्दै लगिनेछ ।
- शैक्षिक शत्रको अन्तिम तीन महिनामा सवै बालबालिकाहरूलाई शिक्षण कार्यमा थप सहयोगका लागि उपचारात्मक कक्षाहरू संचालन गरीनेछ ।

- स्थानीय पहिचान दर्शाउने पाठ्यसामग्रीको विकास गरी लागू गरीनेछ । सबै विद्यालय उमेर समूहका बालबालिकालाई अनिवार्य विद्यालय भर्ना अभियान संचालन गरीनेछ । सबै विद्यालयहरूमा नियमितरूपमा अनुगमन, नियमन तथा सुपरीवेक्षण गरीनेछ ।
- अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षालाई कार्यान्वयनमा ल्याउन अभिभावक शैक्षिक चेतना विस्तार कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ।
- विपन्न र पछाडि परेका वा पारिएका वर्ग, लिङ्ग र समूहलाई विद्यालय भित्र्याई टिकाउन छात्रवृत्ति, दिवा खाजा, पोषाक लगायत विशेष प्रोत्साहनजनक कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।
- विद्यालयलाई महिला बाल एवं अपाङ्गमैत्री रूपमा विकास गरी विद्यालय शिक्षा पूरा गर्न आकर्षित गरीनेछ ।
- बालिका शिक्षालाई प्रोत्साहित गर्न छात्र मैत्री शौचालय, स्यानेटरी प्याडको उपलब्धता र व्यवस्थापन गरीनेछ।
- माध्यमिक विद्यालयमा व्यवसायिक एवं जीवनोपयोगी सीपमुलक शिक्षाको विस्तार गरीनेछ ।
- सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयहरूको लागत साझेदारीमा शैक्षिक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरीनेछ ।
- नगरपालिकाको सम्भाव्यता र आवश्यकताका आधारमा नजिकका स्थानीयतहसँग समेत समन्वय र सहकार्य गरी एक बहुप्राविधिक विद्यालय सञ्चालनका लागि पहल गरीनेछ ।
- सामाजिक नक्सामा आधारमा विद्यालय उमेरका तर विद्यालय जाने अवसरबाट बन्चित रहेका बालबालिकाहरूको अवस्था विवरण सहितको तथ्याङ्क संकलन गरी सबै बालाबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गरीनेछ ।
- अति गरीब तथा बिपन्न वर्गका बालबालिकाहरूलाई विपन्न लक्षित छात्रवृत्ती र निःशुल्क शैक्षिक सामग्रीको व्यवस्था गरीनेछ।
- बालबालिकाका लागि विद्यालय खाजा कार्यक्रमलाई थप ब्यवस्थित गर्दै लगिनेछ । भान्साघर निर्माण कार्य लाई निरन्तरता र दिवा खाजा कार्यक्रमको नियमित अनुगमन गरीनेछ ।
- विद्यालयको समग्र विकासका लागि प्र.अ. र विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरू तथा शैक्षिक संवाद समितिको बैठक, नियमित गर्ने साथै बालबालिकाको शैक्षिक विकासमा नियमित अन्तरकृया कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।
- विद्यालय शैक्षिक विकासका लागि व्यवस्थापन समितिको क्षमता विकास गरी शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि गरीनेछ ।
- शैक्षिक नक्सामा आधारमा विद्यालयको पुनःसंरचना गरी शिक्षक-विद्यार्थीको अनुपातका आधारमा शिक्षक व्यवस्थापन गर्दै लगिनेछ ।
- शैक्षिक गुणस्तर कायम गर्न सामाजिक परीक्षण लगायत वि. व्य. स. , शिक्षक, विद्यार्थी, अभिभावक र कार्यपालिका सदस्यबीच नियमित रूपमा सम्वाद एवं अन्तरक्रिया गरीनेछ ।
- विद्यालयमा विद्युतीय शिक्षा, ई-पुस्तकालय, खेलमैदान, योग शिक्षा, सरसफाइ एवं वातावरणीय शिक्षा, नैतिक एवं शारीरिक शिक्षा, स्काउट शिक्षा जस्ता आधारभूत सुविधा उपलब्ध गराइनेछ ।
- महिला, दलित शिक्षकको अनुपात वृद्धि गर्दै लगिनेछ ।
- शिक्षक तथा कर्मचारीको पेशागत वृत्ति विकासका क्षमता विकास र पूनर्ताजगीको लागि समय समयमा तालिम सञ्चालन गरीनेछ । शिक्षकको कार्यसम्पादनलाई सिकाइ उपलब्धिसँग आबद्ध गरीनेछ ।
- पाँच, आठ, दश र बाह्र कक्षामा उच्चतम अङ्क ल्याउने विद्यार्थी, विषय शिक्षक र विद्यालयलाई पुरस्कृत गरीनेछ
- विद्यालय तहमा ट्राफिक नियम तथा सडक सुरक्षाका सम्बन्धमा सचेतना कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरीनेछ ।
- साक्षरोत्तर तथा जीवनोपयोगी शिक्षाको विस्तार गरीनेछ । विद्यालय स्तरीय खासस्व योजना निर्माण गरीनेछ ।

- आवश्यकताको आधारमा विषयगत शिक्षकको दरबन्दीका लागि पहल गिरनेछ । एक विद्यालय एक बगौँचा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।
- हरेक हप्ताको शुक्रवार बुक फ्रि डे कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ । उक्त दिन बिद्यार्थीहरूको क्षमता प्रदर्शन कार्यक्रम समेत सञ्चालन गरीनेछ ।
- बालबालिकासंग नगर प्रमुख र नगर उपप्रमुख कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ । उच्च शिक्षाका लागि जाने विद्यार्थीहरूका लागि परामर्श कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ । स्नातकोत्तर तहमा अध्ययन गर्ने छात्राहरूका लागि प्रदान गरीने छात्रवृत्ती कार्यक्रम लाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- नगरपालिकाको शैक्षिक सुधार तथा अनुगमन सयन्त्रलाई प्रभावकारी बनाउन मेन्टर शिक्षकको व्यवस्थापन गर्दै लगिनेछ ।
- हरेक विद्यालयको दुई जना शिक्षकहरूलाई मनोसामाजिक परामर्श सम्बन्धी तालिम प्रदान गरीनेछ ।
- नगरपालिकाको समग्र विकासका लागि अध्ययन, अनुसन्धान गर्ने संघ, संस्था र व्यक्ति लाई प्रोत्साहन गर्ने नीति लिईनेछ ।

२.२ स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति:

- जनताको मौलिक हकको रूपमा रहेको गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा सवै नागरीकमा सहज पहुँच पुग्ने गरी -Universal health coverage_ प्रभावकारी रूपले उपलब्ध गराउने एवं आधारभुत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क उपलब्ध गराईनेछ ।
- घोडघोडी नगरपालिकाद्वारा सञ्चालनमा रहेको १५ सैयाको घोडघोडी नगर अस्पतालमा आवश्यक जनशक्ति, औजार उपकरण र अन्य भौतिक पूर्वाधार व्यवस्था गर्दै लगिनेछ । साथै नगर अस्पतालमा सुविधा सम्पन्न प्रयोगशाला र अस्पताल फामेसी, एक्सरे सेवा सञ्चालनमा ल्याईनेछ । स्वास्थ्य बिमा र रेबिज खोप कार्यक्रम लागू गरीनेछ ।
- बिमा अभिकर्ताहरूले हरेक महिनाको पहिलो साता स्वास्थ्य चौकि र हरेक महिनाको अन्तिम साता वडा कार्यालयमा बस्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सञ्चालनमा रहेका प्रयोगशालाहरूको स्तरोन्नती गरीनेछ र जेष्ठ नागरीक, गर्भवती, सुत्केरी तथा विपन्न नागरीकहरूले निःशुल्क सेवा पाउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- विभिन्न सरुवा रोगहरूको महामारीबाट हुने असरलाई न्यूनिकरण गर्न र प्रकोपको क्षति पश्चात हुन सक्ने महामारीको समयमै उचित व्यवस्थापनका लागि नगर स्तरिय RRT (Rapid Response Team) का लागि वजेट व्यवस्थापन गरी थप प्रभावकारी बनाईने छ ।
- आम नागरीकलाई गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा सर्वसूलभ तरिकाले प्रवाह गर्न हरेक वडामा निःशुल्क औषधिहरूको वर्षैभरी आपूर्तिलाई सुनिश्चित गरी जनताको घर दैलोमै स्वास्थ्य सेवा सुनिश्चित गरीनेछ ।
- मातृ तथा नवशिशु मृत्युदरमा कमी ल्याउन र घरमै हुने सुत्केरी दरलाई निरुत्साहित गर्न नगर भित्रका सवै वडाका गर्भवतीहरूलाई पालिका भित्रका सरकारी वर्थिङ्ग सेन्टरहरूमा सुत्केरी हुन सहजताका लागि निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवालाई निरन्तरता दिईनेछ । साथै गर्भवती तथा सुत्केरी जाँच वृद्धि गर्न र संस्थागत प्रशुति वढाउन वर्षै भरी नियमित आईरन चक्की, क्याल्सियम चक्की वितरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- नगर उपप्रमुख सुत्केरी पोषण कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।

- गर्भवती, सुत्केरी तथा बालबालिकाको पोषण स्वास्थ्य सुधारका लागि कूपोषण हुने दरलाई कम गर्न जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु संञ्चालन गरीनेछ, कुपोषित तथा उमेर अनुसार उचाई र तौल कम भएका बालबालिकाहरुको नियमित स्वास्थ्य जाँच र वृद्धि अनुगमन कार्यहरुमा तिब्रता दिईने छ । साथै विधालयका बालबालिकाहरुको स्वास्थ्य परीक्षण र स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त खोप, परिवार नियोजन, क्षयरोग, औलो, सुरक्षित मातृत्व जस्ता कार्यक्रमलाई उच्च प्राथमितामा राखि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरीने छ ।
- प्रत्येक वडामा घुम्ती सेवाका रुपमा विशेषज्ञ स्वास्थ्य शिबिर संचालन गरीने छ । खास गरी जेष्ठ नागरीकहरुको आँखा जाँच, सुगर, ब्लड प्रेसर, महिलाहरुको पाठेघरको मुखको क्यान्सरको स्कृनिङ र अन्य स्वास्थ्य शिविरहरु आवश्यकता अनुसार संचालन गरीने छ ।
- थारु समुदायमा जनस्वास्थ्य समस्याको रुपमा देखा परेको सिकलसेल एनिमिया जस्ता अनुवांशिक रोगहरुको बारेमा जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु संञ्चालन गरीनेछ र खोज पडतालका लागि स्कृनिङ्ग क्याम्प संञ्चालन गरीनेछ ।
- विभिन्न नसर्ने रोगहरु रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि समुदाय स्तरमा जनचेतनामुलक स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रमहरु र स्कृनिङ क्याम्प संञ्चालन गर्न तथा लागु पदार्थ दुर्व्यसनी, लैंगिक हिंसा र मानसिक स्वास्थ्य समस्याहरुको रोकथामका लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्थापन गरीनेछ ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रमा काम गर्ने विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संघ संस्थाहरु संग समन्वय र सहकार्य गरी स्वास्थ्य कार्यक्रमलाई एकद्वार प्रणालीवाट संचालन गर्ने व्यवस्थाका लागि सहजीकरण गरीने छ ।
- स्वास्थ्य व्यवस्थापन सुचना प्रणालीमा नगर भित्रका छुटेका स्वास्थ्य संस्थाहरुलाई आवद्ध गराई तोकिएको समयसिमा भित्रै सूचना प्रविष्ट गर्न स्वास्थ्य संस्था प्रमुखको मासिक बैठकलाई थप व्यवस्थित गरीदै लगिने छ ।
- गाउघर तथा खोप क्लिनिक स्थापना भई संचालनमा रहेका र भवन तथा भौतिक पूर्वाधार नभएका गाँउघर क्लिनिक तथा खोप क्लिनिकलाई क्रमागत रुपमा भवन तथा भौतिक पूर्वाधार सम्पन्न बनाईने छ ।
- महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरुलाई प्रोत्साहन स्वरुप प्रदान गर्दै आईरहेको यातायात खर्च दिने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- अन्य महामारी जस्तै विष्वव्यापी रुपमा फैलिएको क्षयरोगको संक्रमण दरलाई न्युनिकरण गर्न यस घोडघोडी नगरपालिकालाई पनि क्षयरोग मुक्त पालिका बनाउने अभियानका लागि अन्य सरोकारवालाहरु संग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य गरीनेछ साथै सो का लागि आवश्यक पर्ने श्रोत साधनको परिचालन गरीने छ ।

२.३ सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी नीति:

- शिक्षा, तालिम, कार्यक्रम, पर्चा, पम्पलेट, रेडियो जिङ्गल तथा सडक नाटक र घुम्ती शिविर मार्फत व्यक्तिगत घटना दर्ता र सामाजिक सुरक्षाको महत्व अभिवृद्धी गरी सवै नागरीकमा पहुच पुर्याइनेछ ।
- सामाजिक सुरक्षा भत्ता EFT प्रणाली बाट समयमै भुक्तानी गरीनेछ । सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीको नविकरण तथा नयाँ दर्ता गर्दा राष्ट्रिय परिचयपत्रमा आधारित Biometric Verification प्रणाली लागु गरीने छ ।

- व्यक्तिगत घटना तथा सामाजिक सुरक्षा लाभग्राहीहरूका गुनासाहरूलाई दर्ता गर्ने व्यवस्था गरी गुनासो सुनुवाई समितिद्वारा सम्बोधन गरीने छ ।

२.४ लैंगिक समानता सामाजिक समावेशिकरण सम्बन्धी नीति:

- विषयक्षेत्रगत नीतिहरूमा लैससासलाई अवलम्बन गरीनेछ । लैङ्गिक संवेदनशील बजेट प्रणालीको अवलम्बन गरीनेछ ।
- खण्डिकृत तथ्याङ्क तयार गरी हरेक वर्ष अध्यावधिक गरीनेछ । महिला तथा वञ्चितिमा परेका समुदायको संवैधानिक तथा कानूनी हक र मानव अधिकारका सम्बन्धमा सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरीनेछ ।
- आमा समुह, महिला सञ्जाल, बाल सञ्जाल, जेष्ठ नागरीक सञ्जाल, किशोर-किशोरी सञ्जाल, अपाङ्गता भएकाहरूको सञ्जाल गठन गरी विकासमूलक कार्यक्रममा समन्यायिक सहभागिता सुनिश्चित गरीनेछ ।
- महिला, दलित, द्वन्द पिडित, मुक्त कमलरी, एकल महिला र अल्पसङ्ख्यक क्षेत्रबाट नगरपालिका तथा अन्य सार्वजनिक जिम्मेवारी बहन गर्ने प्रतिनिधिहरूको क्षमता विकासद्वारा तिनको भूमिका प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- महिला हिंसा, जातीय विभेद र सामाजिक कुसंस्कार, लागुपदार्थ दुर्व्यसनी, आत्महत्या, आत्मरक्षा, बालविवाह न्युनिकरण, विद्यालय स्तरमा सामाजिक सञ्जालको दुरुपयोग लगायतका जागरणमूलक सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरीनुका साथै यस प्रकारका घटनाहरूलाई कानूनी कारवाहीको दायरामा ल्याइनेछ ।
- किशोरी, एकल महिला, मुक्तकमैया, मुक्तकम्लरी, सिमान्तकृत वर्गका साथ साथै लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकहरूका लागि जीवन उपयोगी सीपहरू प्रदान गरीनेछ ।
- दृष्टिबिहिन, बोली र श्रवण अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई विद्यालयमा विशेष शिक्षाको व्यवस्था गर्न पहल गरीनेछ । अपाङ्गता भएका व्यक्तिको क्षमता विकास गरी स्वावलम्बन बनाइनेछ ।
- बालबालिकाको जन्म दर्ता सुनिश्चित गर्न अभियानमूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरीनेछ । ग र घ वर्गका अपाङ्गता भएका व्यक्तीहरूका लागि आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।
- निकृष्ट प्रकृतिका बालश्रमको अन्त्य गरीनेछ । जेष्ठ नागरीकहरूलाई परिवारमै सम्मानित जीवनको वातावरण तयार गर्न सहयोग पुर्याइनेछ ।
- बालमैत्रिपालिका निर्माणका लागि आवश्यक कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।
- योजना प्रक्रियामा सरोकारवाला लाभग्राही महिला, दलित, बालबालिका, जेष्ठ नागरीक, यौनिक तथा लैंगिक अल्पसङ्ख्यक र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको सहभागिता सुनिश्चित गरीनेछ ।
- सामाजिक विकासका क्षेत्रमा कार्यरत गैरसरकारी संस्थाहरूबीच समन्वय र सहकार्य गरी लक्षित वर्गमा प्रवाह हुने सेवालाई समतामूलक र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- अपाङ्गता वा फरक क्षमता भएका व्यक्तिको क्षमता पहिचान सहित तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने तथा परिचयपत्र वितरण गर्न अपाङ्गमैत्री पूर्वाधारहरूको निर्माणलाई अनिवार्य गरीनेछ ।
- अपाङ्गहरूका लागि आवश्यक सहायक तथा सहयोगी सामग्री वितरण गरीनेछ । अपाङ्गता भएका व्यक्तिका लागि सीप विकास केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन गरीनेछ ।
- आफ्नो ज्ञान, सीप र अनुभवको सदुपयोग गरी सामाजिक तथा आर्थिक विकासमा पुर्याएको योगदानका आधारमा जेष्ठ नागरीक सम्मान कार्यक्रम सञ्चालन र व्यवस्थापन गरीनेछ । जेष्ठ नागरीकका लागि प्रत्येक वडामा मनोरञ्जन कक्ष सञ्चालन गरीनेछ ।

- सहभागिता मूलक वार्षिक योजना तर्जुमा गर्दा महिला, दलित, अल्प संख्यक र वञ्चिता परेका वर्ग र समुदायको सहभागिता गराई उनीहरूका प्राथमिकतालाई सम्बोधन गरीनेछ ।
- महिलाको कार्यक्रममा पुरुष र बालबालिकाको कार्यक्रममा आमावुवा कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।
- सानै छु म बढन देउ बाल बिबाह होईन पढन देउ अभियान सञ्चालन गराईनेछ ।
- नगरउपप्रमुख महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।
- श्रीमान श्रीमति विच हुने संका उपसंकालाई न्युनिकरण गर्न हातेमालो कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।

२.५ खानेपानी सरसफाई र स्वच्छता सम्बन्धी नीति:

- खानेपानी र सरसफाई तथा स्वच्छता सम्बन्धी योजना बनाई कार्यान्वयन गरीनेछ । निर्माणाधिन खानेपानी योजनाहरूलाई समयमै सम्पन्न गरी नागरीकहरूलाई स्वच्छ खानेपानीमा पहुच पुर्याईनेछ ।
- खानेपानीको स्रोत र सङ्कलन केन्द्रमा नै पानीको प्रशोधन गरी स्वच्छ पानी व्यवस्थापनका लागि प्रोत्साहन गरीनेछ । स्वच्छ खानेपानीको उपयोग सम्बन्धमा जनचेतना अभिवृद्धि गरीनेछ ।
- खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी काम गर्ने सरकारी, निजी, गैसस र सामुदायिक सस्थाहरूसँग सहयोग,सहकार्य र समन्वय गरीनेछ ।
- पूर्ण सरसफाई युक्त नगरपालिका घोषणा गर्न सरसफाई अभियान, चेतना अभिवृद्धि फोहोर विसर्जन वास्केट तथा कन्टेनर र व्यवस्थित कम्पोष्टिड आदिको व्यवस्था गरीनेछ ।
- प्रमुख वस्ती र बजार केन्द्रहरूमा सार्वजनिक शौचालयको व्यवस्था गरी समुदायलाई सञ्चालनको जिम्मेवारी दिइनेछ ।
- भूमिगत पानीको पुर्नभरण गर्ने उपाय र प्रविधि को प्रयोग लाई प्रोत्सहित गरीनेछ । प्रदेश तथा संघीय सरकार साथै विकास साझेदारहरु संग समन्वय गरी खानेपानी ,सरसफाई तथा फोहोरमैला व्यवस्थापनलाई थप व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ ।

२.६ युवा तथा खेलकुद सम्बन्धी नीति:

- युवा लक्षित सीपमूलक तालिम सञ्चालन गरी व्यवसायसँग आवद्ध गराइनेछ । अन्तर सरकार समन्वयमा युवा लक्षित रोजगारमूलक आयआर्जन तथा उद्यमशीलताका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै लगिनेछ । उद्यमशील युवाहरूलाई वित्तीय सेवा तथा सहुलियत अनुदानमा पहुँच विस्तार गरीनेछ । व्यवसायिक एवं नैतिक शिक्षाका माध्यमबाट युवावर्गलाई दक्ष एवं अनुशासित बनाइनेछ ।
- युवाहरूलाई दुर्घ्यसनबाट रोकन उत्पादनशील कार्यमा संलग्न गराइनेछ ।
- वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका युवालाई उनीहरूको ज्ञान, सीप, विप्रेषण आयलाई पुँजीको रूपमा उपयोग गरी उद्यम व्यवसाय सञ्चालन गर्न उत्प्रेरित गरीनेछ ।
- युवाहरूलाई नगरपालिका क्षेत्रमा नै उद्यम र रोजगारीको अवसर विस्तार गर्ने गरी “ गाउँ फर्क युवा अभियान” सञ्चालन गरीनेछ ।
- युवामा स्वयंसेवी भावनाको विकास गरी विपद् व्यवस्थापन तथा सामाजिक कार्यमा परिचालित गरीनेछ ।स्काउट, रेडक्रस, खेलकुद जस्ता रचनात्मक काममा युवालाई संलग्न गराई सृजनशीलता बढाइनेछ । युवा क्लवहरूको स्थापना र क्षमता विकास गरी युवाशक्तिको परिचालन गरीनेछ ।
- खेलकुद तथा व्यायामका कार्यक्रमहरू विद्यालयको नियमित अङ्गको रूपमा विकास गरीनेछ । यस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्न विद्यालय खेलकुद शिक्षक तथा अतिरिक्त क्रियाकलापका शिक्षकहरूको क्षमता विकास गरीनेछ ।

- नगरपालिका स्तरमा अन्तर विद्यालय र क्लवगत खेलकुद प्रतियोगिता सम्बन्धी कार्यक्रमको आयोजना गरीनेछ । विद्यालयमा खेलकुद तथा व्यायाम शिक्षकको व्यवस्था गरीनेछ । विद्यालय केन्द्रित खेलकुद मैदानको विकास गरीनेछ । सवैक्षेत्रका खेलकुद संग सम्बन्धीत खेलाडीहरूको अभिलेखीकरण गरीनेछ । नगर प्रमुख कप खेलकुद सञ्चालन गरीनेछ । जिल्ला, प्रदेश तथा राष्ट्रीय स्तरका प्रतियोगिताहरूमा उत्कृष्ट प्रतिभा प्रस्फुटन गर्ने खेलाडीहरूलाई पुरष्कृत तथा सम्मान गरीनेछ ।
- नगरपालिका स्तरको खेलकुद मैदान रङ्गशालाको निर्माण, प्रत्येक वडामा सुविधा सम्पन्न वडा स्तरीय खेलमैदान निर्माण स्तरोन्नती र विकास गरीनेछ । सार्वजनिक नीजि साझेदारी साथै सार्वजनिक नीजि तथा सामुदायिक साझेदारीमा खेलकुद पूर्वाधारहरूका निर्माण तथा विकास गरीनेछ ।
- नगरपालिका भीत्र रहेका सुवै कल्चरहरूको तथ्यांक अध्यावधिक गरीनेछ । नगरपालिका बाट एकद्वार प्रणाली अनुसार खेलकुद सामग्री बितरण गर्ने नीति लिईनेछ ।
- साहासिक, पर्यटकीय, मनोरञ्जनात्मक र व्यवसायिक खेलकुदको स्थापना, विकासको सम्भाव्यता अध्ययन गरीनेछ ।

३. पूर्वाधार विकास

३.१ सडक यातायात सम्बन्धी नीति

- नगरपालिकाको प्रथम पञ्च बर्षिय पूर्वाधार विकासको योजना अनुसार कार्यक्रम कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । नगरपालिका केन्द्र र नगरपालिकाका वडा केन्द्रहरूलाई जोडने सडकलाई नाला सहित कालोपत्रे गर्न विशेष प्राथमिकता दिईनेछ । विभिन्न सडकहरूको सडक अधिकार क्षेत्रभित्र अतिक्रमण गर्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गरीनेछ । नगरपालिकाका सडकहरूलाई “Clean & Green” सडकका रुपमा विस्तार गर्दै लगिनेछ । नयाँ बन्ने सडकहरू अपांगमैत्री तथा बालमैत्री बनाइने नीति लिइनेछ ।
- साडेपानीमा रहेको रिफ्रेस सेन्टरलाई बसपार्कको रुपमा बिकास गर्दै लगिनेछ । यातायात गुरुयोजनाको निर्माण गरी कार्यान्वयन गरीनेछ ।
- सडक सुरक्षासम्बन्धी मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन गरीनुका साथै सडक सुरक्षा सम्बन्धी सचेतनामूलक अभियान सञ्चालन गरीनेछ ।
- बजार क्षेत्र तथा मुख्य केन्द्रहरूमा व्यापारिक भवन निर्माण गर्दा अनिवार्य पार्किङ्ग स्थानको निर्धारण गरी सडकेत चिन्ह राख्ने कानूनी व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- उपभोक्ता समितिलाई स्थायित्व प्रदान गरी भौतिक पूर्वाधारको दिगो व्यवस्थापनका गर्न तिनको क्षमता विकास सहित जिम्मेवार बनाइनेछ ।
- उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन हुने विकास निर्माणका कामहरूमा उपभोक्ता समितिको लागत साझेदारी १० % मा सिमितता गरीनेछ । साथै सम्पूर्ण निर्माणका कामहरूमा २ % कन्टेन्जेन्सी र २ % मर्मत सम्भार खर्च कट्टी गरीनेछ ।

३.२ भवन तथा शहरी बिकास सम्बन्धी नीति

- भवन निर्माणको नक्सा पास गर्दा भवन मापदण्डलाई कडाइका साथ पालना गर्नुपर्ने र आफ्नो घर अगाडिको नाला आफैले बनाउनुका साथै घर परिसरमा कम्तिमा दुईटा रुख रोप्ने कार्यक्रमको निरन्तरता गरीनेछ । नयाँ निर्माण हुने भवनहरूमा अनिवार्य नक्शापास गरी निर्माण गर्नुपर्ने नीति लिइनेछ ।
- सबै बस्तिलाई व्यवस्थित गर्न Town Planning को नीति लिइनेछ । मुक्त कमैया , दलित, लोपोन्मुख जातीका नागरीक र आर्थिक रुपमा विपन्न नागरीकका लागि सुरक्षित नागरीक आवास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- घर जग्गा प्लटिङ सम्बन्धी काम गर्नेहरूलाई नगरपालिकाको करको दायरामा लिईनेछ ।

- नक्शा पास गर्ने गराउन र भूकम्प प्रतिरोधी भवन बनाउन आवश्यक तालिम र सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गरीनेछ ।
- नयाँ निर्माण हुने संस्थागत भवन संरचनाहरूमा अनिवार्य रूपमा पहुँचयुक्तताको नीति अवलम्बन गरीनेछ ।
- घनाबस्ति तथा बजारक्षेत्रमा फायर हाइड्रेन्टको लागि आवश्यक स्थानहरूको विस्तृत अध्ययन गरीनेछ ।
- मुख्य शहरी क्षेत्रलाई सुन्दर र व्यवस्थित गराउनकोलागि नगरपालिकाका मुख्य मुख्य क्षेत्रहरूमा प्रतिक्षालय निर्माण गर्नुका साथैनगर क्षेत्रमा पार्किङ्ग स्थलको व्यवस्था गरी ट्राफिक व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउने नीति अवलम्बन गरीनेछ ।
- घोडाघोडी ताल क्षेत्रमा थारु मरुवाको रूपमा रहेको मन्दिरलाई धार्मिक तथा पर्यटकिय विकास गर्न विशाल मन्दिर निर्माणका लागि DPR तयार गरी निर्माणका लागि आवश्यक पहल गरीनेछ ।
- नगरपालिका भित्र खरका छानाले बनेका घरहरू क्रमश विस्थापित गर्दै लगिनेछ ।

३.३ सूचना तथा सञ्चार सम्बन्धी नीति

- सूचना संचार र प्रविधिमा सबै नगरवासीहरूको पहुँच पुर्याउन प्रभावकारी दूरसंचार सेवाको विस्तार गर्दै नगर भित्रका कार्यालयहरूमा जडान भएका Optical Fiber Network, Data Server, IP Camera लाई थप व्यवस्थित बनाउन Control Room को व्यवस्था गरीने छ ।
- नगरपालिका क्षेत्र भित्र "e-Library" स्थापना गर्ने नीति अवलम्बन गरीने छ । साथै सार्वजनिक नीजि साझेदारी (PPP) को अवधारणा बमोजिम अध्ययन, अनुसन्धान र परामर्श केन्द्र स्थापना गर्न पहल गरीनेछ ।
- पालिकाको सम्पूर्ण वडाहरूको श्रोत नक्शाकन GIS Mapping कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- यस नगरपालिकाको विद्युतीय सुशासन प्रवर्द्धन गर्न Digital Citizen Charter, Data Portal, Voice Broadcasting System, File Tracking System, Interactive Display समावेश गरी वडाहरूमा समेत यो प्रणाली लागु गरीनेछ ।
- पर्यटकीय सूचनालाई विद्युतिय सूचनामा आवद्ध गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइनेछ।
- सामाजिक संजालको दुरुपयोग बाट हुन सक्ने क्षति न्युनीकरण गर्न आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।
- नागरीक संग नगर प्रमुख र उपप्रमुख हटलाईन सेवा विस्तार गरीनेछ ।

४. वन वातावरण र विपद व्यवस्थापन

४.१ वन वातावरण र विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति:

- वन, वातावरण, जल, जमिन, जलाधार, जैविक विविधता, जडिवुटीको संरक्षण एवं प्राकृतिक विविधता र सुन्दरतालाई पर्यटन प्रवर्द्धन संग आवद्ध गरी स्थानीय आय र रोजगारी वृद्धि गरीनेछ ।
- वनमा आधारित लघु उद्यम सञ्चालनमा जोड दिनुका साथै सम्भाव्य स्थानमा वन पैदावर प्रशोधन उद्योगको स्थापना गरी रोजगारीको श्रृजना गर्न पहल गरीनेछ ।
- सामुदायिक वन संग समन्वय गरेर चरिचरन क्षेत्र सुनिश्चित कार्यक्रम संचालनमा ल्याईनेछ ।
- शहरी पार्क, बगैचा निर्माण र बृक्षारोपण, घरवगैचा, फलफूल र आयमूलक हरियाली बृद्धि विकास कार्यक्रम संचालन गरीनेछ।
- भू-उपयोग क्षेत्र पहिचान, निर्धारण तथा योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गरीनेछ ।
- नगरपालिका भित्र रहेका जोखिम युक्त नदीहरूमा जैविक तटबन्धलाई विशेष प्राथमिकता दिईनेछ।
- घरबाट निस्कने फोहोरलाई कुहिने र नकुहिने फोहोर छुट्याउन कन्टेनरको व्यवस्था गर्दै लगिनेछ र कुहिने फोहोरबाट जैविक मल उत्पादन गर्न प्रोत्साहित गरीनेछ साथै प्लाष्टिकमुक्त नगरपालिका घोषणा कार्यक्रम संचालन गरीनेछ ।

- निश्चित क्षेत्रलाई समेट्ने गरी सफा र आधारभूत सुविधायुक्त नमूना गाउँटोल निर्माण गर्ने गरी स्मार्ट भिलेज कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।वडा-वडामा खुला पार्क, उद्यान तथा पिकनिक स्पटको निर्माण गरी हरियाली कायम गर्न सहजीकरण गरीनेछ।
 - स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्ययोजनालाई स्थानीयकरण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ
 - दाहसस्कार तथा विपद व्यवस्थापनका लागि सामुदायिक बनहरुबाट दाउरा उपलब्ध गराउन सामुदायिक वन संग समन्वय गर्दै दाउरा डिपो सञ्चालनमा ल्याइनेछ।
 - कान्द्रा नदि नियन्त्रण गर्न बिस्तृत गुरुयोजना तर्जुमा गरीनेछ ।
-
- वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापनका लागि वडामा खोज उद्धारका सामाग्रीहरुको व्यवस्थापन गरीनेछ ।
 - मौसम पूर्वानुमानमा आधारित पूर्व कार्यलाई अवलम्बन गरी गतिविधिहरु सञ्चालन गर्न प्रोत्साहित गरीनेछ ।
 - विपद् जोखिम सम्बन्धी सचेतना,सक्षमता,सबलता,स्वयम सेवक गठन तथा परिचालन,कृत्रिम घटना अभ्यास कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।संस्थागत साझेदारी मार्फत् विपद् व्यवस्थापन कोष तथा सामाग्रीको थप अभिवृद्धि गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।स्थानीय आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्रलाई थप सबलिकरण गरी अन्तरपालिका सिकाइ आदान प्रदान कार्यक्रम संचालन गरीनेछ ।
 - घोडाघोडी ताल क्षेत्रमा रहेका संरक्षित प्रजातीका बनस्पती,माछा,चरा र घस्रने जनावरहरुलाई अध्ययन पाठशालाका रुपमा विकास गर्दै लगिने छ ।
 - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनमा व्यवस्था भए बमोजिम नगरपालिका भित्रका सामुदायिक वनहरुले नगरपालिकालाई बुझाउनु पर्ने रकम बुझाए पछि मात्र सम्बन्धीत निकायमा सिफारिस गरीनेछ ।
 - नगरपालिका भित्र पाईने बनस्पती ,वन्यजन्तु तथा जैविक विविधताको विवरण संकलन र अध्यावधिक गरीने छ ।
 - एक घर एक बिरुवाको नीति र समृद्धीका लागि वन भन्ने नारालाई आत्मसात गरीनेछ ।
 - वन संरक्षण सम्बर्द्धन र सहि सदुपयोगका लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गरीनेछ ।
 - वन,बातावरण र विपद व्यवस्थापनका क्षेत्रमा काम गर्ने निकायहरूसंग समन्वय सहकार्य गर्दै लगिनेछ ।

५. सुशासन तथा संस्थागत विकास

५.१ वित्तीय व्यवस्थापन तथा राजस्व परिचालन सम्बन्धी नीति:

- "समयमै तिरौ कर, परौं स्थानीय सरकारको भर" भन्ने मूल नाराका साथ करका दरहरुलाई समयानुकुल र बैज्ञानिक बनाई करको दायरामा नसमेटिएका उद्योग, व्यावसाय र कारोबार लगायतका क्षेत्रहरुलाई नियमन गरी करको दायरामा ल्याइनेछ ।
- राजस्व सुधार योजनाको तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरीनेछ ।
- करदाता शिक्षा,कर सप्ताह कार्यक्रम,डिजिटल कर प्रणाली र वित्तीय साक्षरता अभियान मार्फत आम नागरीक र व्यवसायीहरुमा करको महत्वबारे जनचेतना बृद्धि गरीनेछ । असल करदाता तथा असल कर संकलन कर्तालाई सम्मान गर्ने नीति लिइनेछ ।
- नगरपालिकामा दर्ता नभएका तर घुम्ती सेवाका रुपमा सञ्चालनमा रहेका व्यापार व्यवसायहरुलाई पटके करको दायरामा ल्याइनेछ ।

५.२ कानून तथा न्याय सम्बन्धी नीति:

- आम नगर बासीको न्यायमा पहुच अभिवृद्धि गर्न वडा टोल तथा बस्ति स्तरमा सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम संचालन गरीनेछ।

- न्यायमा सरल सहज पहुँच अभिवृद्धी गर्न मेलमिलाप केन्द्रलाई प्रभावकारी रूपमा संचालन गरीनेछ । मेलमिलाप कर्ताहरूलाई प्रोत्साहन गर्न क्षमता बिकास गर्दै लगिनेछ ।
- यस नगरपालिका र अन्य स्थानीय तह बीच न्याय सम्पादन, कार्यान्वयन, अनुभव र सिकाईहरू आदान प्रदान गरी न्यायिक प्रणाली प्रभावकारी बनाईनेछ ।
- भलमन्साहरूलाई स्थानीय स्तरको विवाद समाधान गर्न मेलमिलाप सम्बन्धी आधारभुत तालिम संचालन गरी क्षमता अभिवृद्धी गरीनेछ । भलमन्सा तथा वडघर प्रथालाई कानूनी मान्यता दिन आवश्यक पहल गरीनेछ ।

५.३ सुशासन तथा संस्थागत विकास सम्बन्धी नीति:

- डिजिटल प्रविधिमा आधारित भई नगरपालिकाको आधारभूत तथ्याङ्क सहितको वस्तुगत विवरण संकलन गरीनेछ र उक्त तथ्यांक दैनिक रूपमा अध्यावधिक हुने प्रणालीको विकास गर्दै नगरपालिकाको तथ्याङ्कलाई विद्युतीय प्रणालीमा आवद्ध गरी राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक तथ्याङ्क प्रणालीसँग सञ्जालीकरण गर्न आवश्यक पहल गरीनेछ ।
- आम नगरवासीहरूले “बिकासमा मेरो सहभागिता “ को अनुभूती हुने गरी योजनाको हरेक चरणमा अर्थपूर्ण सहभागिताको सुनिश्चितता गरीनेछ । योजना कार्यान्वयन गर्दा सरोकारवाला र अन्तर सरकार समन्वय तथा साझेदारी गरी स्रोत साधनको न्यूनता र दोहोरोपना हटाउन योजना बैंकको थालनी गरीनेछ ।
- स्थानीय योजना व्यवस्थापन प्रणालीलाई सूचना प्रविधिमा आवद्ध गरीनेछ । सम्पन्न योजनाको मर्मत सम्भार सम्बन्धी कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गरीनेछ ।
- “सुशासनका लागि लगानी र उपलब्धी बीचको अन्तरसम्बन्ध” स्थापित गर्न मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरी आवधिक योजना र वार्षिक योजनाबीच अन्तरसम्बन्ध कायम गरीनेछ ।
- अनुगमन मुल्याङ्कन सम्बन्धी कार्यविधि तथा कार्य योजना तयार गरी कार्यान्वयन गरीनेछ । विकास कार्यक्रमको सूचकमा आधारित नतिजामूलक अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- कालोबजारी नियन्त्रण तथा अत्यावश्यक वस्तु तथा सेवाको उपलब्धताका लागि स्थानीय सरोकारवाला र सर्वपक्षिय प्रतिनिधि सम्मिलित समिति गठन गरी अनुगमन र नियमन गरीनेछ ।
- ५ लाख मुनिका योजनाहरू सम्बन्धी वडाको वडा स्तरीय अनुगमन समितिबाट अनुगमन गर्ने नीति लिईनेछ ।
- नगरपालिकाको ३ वर्षीय क्षमता विकास योजना तयार गरी कर्मचारी र जनप्रतिनिधिहरूको क्षमता विकासका कार्यक्रम संचालन गरीनेछ ।
- सार्वजनिक प्रशासन, शिक्षा, स्वास्थ्य, पर्यटन र सामाजिक विकासका क्षेत्रमा योग ध्यान र स्व जागरणका मौलिक र वैज्ञानिक पद्धती लाई मुल प्रवाहिकरण गरी योग ध्यान शिविरहरू सञ्चालन गरीने छ ।
- नगर भित्रको शान्ती सुरक्षा, सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षणका लागि नगर प्रहरीको व्यवस्था गरिनेछ ।
- उपभोक्ता समितिलाई योजना निर्माण स्थलमानै सुशासन, लेखा व्यवस्थापन वारे अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।
- नगरपालिकाको कार्यालयमा अत्याधुनिक पूर्वाधार सहितको सूचना तथा अभिलेख केन्द्र स्थापना गरीनेछ ।
- नगरपालिकाबाट प्रदान गरीने सेवालाई प्रभावकारी जनउत्तरदायी र पारदर्शी, बनाउन सुशासनका सूचकहरूको प्रभावकारी प्रयोग गरीनेछ ।
- एकिकृत घुम्ती सेवा विस्तार गर्दै लगिनेछ ।

- कर्मचारीहरूलाई व्यवसायीक,उत्प्रेरित र उच्च मनोवलयुक्त वनाउन नगरपालिकाको आन्तरिक राजस्व क्षमताका आधारमा सेवा सुविधामा विस्तार गरीनेछ । कार्य सम्पादन सम्झौतालाई वस्तुनिष्ठ,मापनयोग्य र नतिजामूलक बनाईनेछ । कर्मचारी कल्याण कोष स्थापना गरी व्यवस्थित गरीनेछ ।
- “सबै वडाको सबैले अनुगमन” गर्ने गरी नगर कार्यपालिकाको बैठक घुम्ती सेवाका रुपमा हरेक वडामा बस्ने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- वडा भित्रको सार्वजनिक सम्पति, प्राकृतिक स्रोत साधन, धार्मिक, सांस्कृतिक, पुरातात्विक सम्पदा आदिको संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा अभिलेखीकरण गर्ने कार्य एकिकृत रुपमा गर्दै लगिनेछ ।
- उपभोक्ता समिति मार्फत सम्पादन हुने विकास निर्माण कार्यका लागि पेशकी दिने कार्यलाई निरुत्साहित गरीनेछ ।
- आर्थिक पारदर्शिता र वित्तीय अनुशासन कायम गर्नका लागि आन्तरीक नियन्त्रण प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न खर्च कार्यविधि बनाई कार्यान्वयन गरीनेछ ।
- कार्यालयमा रहेको बेरुजु सम्बन्धी कार्ययोजना तर्जुमा गरी बेरुजु फर्छ्यौट र सम्परीक्षणको कार्यलाई प्रथामिकता दिईनेछ ।
- परम्परागत रुपमा समाज सञ्चालनको आधार स्तम्भको रुपमा रहेका भलमन्सा तथा मूखिया प्रणालीलाई थप व्यवस्थित गर्न आवश्यक समन्वय तथा सहजिकरण गरीनेछ । साथै प्रत्येक वडामा टोल विकास संस्थाहरूको गठन गरी परिचालन गर्ने नीति लिईनेछ ।
- **म सफा गर्छु मेरो नगर** कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- नगरपालिकाको विकास निर्माण, सेवाप्रवाहको अवस्था, राजस्व सङ्कलन लगायतका आधारमा उत्कृष्ट वडाहरू छनोट गर्ने मापदण्ड निर्माण गरी पुरस्कृत गरीनेछ ।
- सडक तथा फुटपाथमा हुने अव्यवस्थित पार्किङ, निर्माण सामाग्री तथा व्यापार र पसलहरूको अनाधिकृत प्रयोगलाई दुरुत्साहित गर्दै उचित व्यवस्थापन गरीने नीति लिईनेछ ।
- आवश्यकताका आधारमा कानून बमोजिम संगठन विकासको थप अध्ययन गरी संगठन संरचना, दरवन्दीको व्यवस्था, शाखागत कार्य विवरण पुनरावलोकन गरी अद्यावधिक गरीनेछ र सोहि अनुसार कार्य विस्तार गरीनेछ ।
- अन्तर सम्बन्धित विषयहरूमा संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकार तथा जिल्ला समन्वय समितिका साथ साथै विकास साझेदार संघ संस्थाहरूसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिईनेछ ।

*****धन्यवाद*****